

En lille drengs oplevelser de sidste 10 krigsmåneder i 1944 og 1945

Af Bjarne S. Thomsen

Under oprydning i familiens arkiv fandt jeg nogle effekter, der formentlig har interesse for Hinnerup Egnsarkiv. Med disse ting dukkede forskellige minder op. Eftersom jeg i 1944-45 var 7- og 8 år gammel, og da der er gået mange år (60 år), så kan min beretning nok ikke være 100 % objektiv. Jeg vil gøre mit bedste, og trods alt var jeg førstehandsvidne til en del af hændelserne.

At have en far (Landpolitiassistent Eyvind Alberti Thomsen), der måtte "gå under jorden" eftersøgt af myndighederne for at have gjort noget forkert, det var noget underligt noget. Før den tid var det jo far, der skulle fange forbryderne. Desværre talte far aldrig om sine gøremål under krigen – hverken før eller senere. Hvad han lavede, hører ikke denne beretning til og er nedskrevet andet sted.

Aldrig har jeg set landpolitiet rykke så hurtigt ud som den 19. september 1944. Far forlod Banegårdsplads 5 med en mappe indeholdende toiletgrej og formentlig også en pistol.

Takket være en klog og fattet mor følte jeg mig ikke bange ved den lejlighed. Inden far for ud af døren nåede han at give mig et kram og sige, at nu var jeg mand i huset. Jeg hedder såmænd stadig "Lille Bjarnemand" i den allernærmeste familie. Årsagen til fars hastige udrykning var at han ikke kunne ringe politistationerne i Århus og Randers op. Herefter prøvede han at ringe til kollegaen i Hadsten (Landoverbetjent Veldborg), hvor en tysker tog telefonen. Nu var situationens alvor gået op for ham, og han cyklede ud til en gårdejer med LS-tilbøjeligheder (LS var en landbrugssammenslutning ledet af nazi-sympatisører). Hos denne gårdejer boede han et par uger. Hvem ville mistænke en LS-landmand for at skjule en dansk politibetjent?

Hvad vi ikke vidste dengang, var at der i forbindelse med politiets arrestation havde været en del tysk planløshed og forvirring. Kun i nogle større byer som København og Århus havde den berømte tyske grundighed

slået til takket være nogle nidkære ledere. Som man havde set det ved jødernes arrestation, så var der også ved denne lejlighed en del tyskere, der handlede med moral og menneskelighed. Hvad man heller ikke vidste dengang var, at der ikke senere blev drevet klapjagt på de politifolk, der havde haft held til at undslippe den 19. september. Min mors nerver ville uden tvivl have haft det bedre, såfremt hun havde haft denne viden.

Når mørket sænkede sig og min søster, mor og jeg selv gik til ro i ægtesengen, så stod der altid to små og en større kuffert ved sengen. De stod parate, hvis tyskerne skulle komme og hente os om natten i lastbil, som de plejede ved arrestationer. Tyskerne havde gode grunde til at ville tale med far, og de skyede ingen midler. Hver aften ved 11- 12 tiden kom der en lastbil med et vagthold, der blev læsset af ved stationen. Man kunne høre lastbilens brummen i lang tid inden dens ankomst, eftersom der ikke var anden motortrafik.

Hver gang rejste mor sig op og sad i sengen og lyttede. Når lastbilen atter havde fjernet sig, lagde hun sig ned og sov videre. Det er stadig ubegribeligt for mig, at hun kunne sove videre med al den adrenalin, hun måtte have pumpende i kroppen.

At min mor var en modig kvinde, er der flere hændelser, der kan illustrere. På et tidspunkt i foråret 45 fik familien besøg af et par hipofolk (Hipo = forkortelse af hilfspolizei. Bestod af danskere i tysk tjeneste. En del af disse danskere var kriminelle hentet direkte fra fængslerne). Det lykkedes hende ved denne lejlighed at snøre dem eftertrykkeligt.

Eyvind Thomsen og hustru Thora, ved stalden der lå bag ved Banegårdsplads 5.

Megen af vor tidsregning på Banegårdsplads var afhængig af toggangen. 3-togets ankomst fra Århus var således et af dagens faste holdepunkter. Da det var den månedlige vaskedag, var mor i vaskehuset. Hun stod i røg og damp fra gruekedlen og kunne følge med i, hvem der var med tre toget. Der var ikke så mange adspredelser, så det var altid spændende at se, hvem der var med. I dette tilfælde blev det nu lige spændende nok. To herrer med et ildevarslende udseende (lange frakker, bløde hatte osv.) begav sig hastigt hen mod Hinnerup Kro, men nåede dog at kaste nogle interesserede blikke på Banegårdsplads 5.

Mor havde selvfølgelig lugtet luntet og gjorde sig klar til at modtage ubudne gæster. Ganske rigtigt! Hipoerne ankom kort efter. De havde været henne på kroen for at forhøre sig om hvem der var i vores hus. Hipoerne præsenterede sig, og mor bad om at måtte se deres legitimationskort. Et naziemblem i knaphullet var ikke nok. Sådan et emblem kunne enhver jo anskaffe sig, påstod mor.

Så forlangte de ubudne "helte", at alle døre og vinduer i huset skulle åbnes, og at min søster, jeg selv og vores hund skulle ud af huset. Min storesøster tog hunden med ud i haven. Måske skulle hun hellere have taget sin lillebror i hånden. Som følge af min medfødte ulydighed lykkedes det mig at gemme mig i en brændekasse med låg. Kassen havde sin plads i køkkenet så jeg havde plads i første parket, men med udsigt til mindst et par flade øretæver.

Mor bad hipoerne om at stoppe de pistoler, de havde løst i frakkebælterne, ned i lommerne. *"Sådan er vi ikke vant til at behandle skydevåben her i huset. De herrer kunne jo komme til at skyde sig selv i foden hvis de taber en pistol "* Hipoerne fulgte straks det gode råd og stoppede uden videre deres pistoler i lommerne.

Herefter delte de to gutter sig. En gik ovenpå, og stjal, hvad han kunne af penge, familiesmykker og noget, der blev kaldt tobak. Når mor gik ovenpå, gentog øvelsen sig nedenunder, nu blot af den anden hipo. Ved en retssag efter krigen fik familien de stjålne effekter minus den såkaldte tobak igen. På det tidspunkt var mine forældre gået over til at ryge Players, så tabet var vist til at bære.

Til slut endte de to fyre nede i køkkenet sammen med mor. Eftersom en af de to var en af fars gamle kunder, vidste han, at far havde en attraktiv Opel Kaptajn bil, og han ønskede at vide, hvor den var. Mor svarede, at det kunne han da godt få at vide. Den stod såmænd oppe hos mekaniker Madsen i Hadsten. Men som mor pointerede: "*De herrer har sikkert ingen interesse i den for, der er ikke dæk på den*". På forespørgsel om hvor dækkene så var, svarede mor, at de var blevet solgt. Familien skulle jo have noget at leve af.

Medens denne samtale fandt sted stod mor på en gulvring i en lem ned til den underliggende kælder. I kælderen befandt der sig 5 helt nye dæk. Dækkene fik de altså ikke med.

Da hipoerne var draget af sted var mor meget stille en tid, hvorefter hun gav sig til at græde. I den efterfølgende forvirring kunne jeg ubemærket forlade mit skjulested. Det eneste jeg forstod, var at hipoerne havde opført sig meget dårligt. Men alligevel lærte jeg, min lave alder til trods, at der var forskel på at være bange, som under hipobesøget, og på at føle angst, som ved vagtskifterne. Angst var og er for mig i familie med at have mareridt.

Når jeg tænker tilbage på denne tid, synes jeg at et gennemgående træk var at almindelige tyske soldater var utroligt glade for os børn. De savnede deres egne familier, og de var nok så hæderlige, som mennesker kan være i en krig. Man har fortalt mig, at hovedparten af de tyskere, der befandt sig i Hinnerup hørte til "scheissekompagnier", altså soldater med rester af frontkuller. Disse rekonvalescenter var derudover fortrinsvis østrigere. Der var mere end dobbelt så mange tyske soldater, end der var Hinnerupborgere i byen.

Et syn, der endnu står klart for mig er, når der var nyhedsudsendelser fra BBC, så var hele opholdsstuen eller kontoret, som vi kaldte det, ofte fyldt med feltgrå uniformerede soldater. Mor mente nemlig, at hun skulle arbejde i den gode sags tjeneste og være med til at udbrede det gode budskab om, at det gik rigtig dårligt med den tyske krigsførelse. Desuden duede det ikke med at have lyttere stående ved hushjørnet udenfor. En SSér kunne jo komme og se det, og så var den stakkels soldat allerede på vej til Østfronten. Det var modigt gjort af hende. Ikke kun på grund af tyskerne, men også fordi selvretfærdige danskere let kunne få et forkert

indtryk af, hvad der foregik. En kvinde i sin bedste alder med en mand under jorden og så med sin stue fyldt med soldater. Tænk hvilke slemme tanker en sådan handling ville have afstedkommet i en større by, hvor fantasien også dengang var på ekstrabladsniveau. Både naboer og genboer måtte have vidst om mors virksomhed. Måske var Hinnerups borgere mere oplyste og dertil også mere tolerante end andre. Man bliver næsten helt stolt af at være vokset op i Hinnerup.

Indbydelse

DANSKE MÆND!

For Hjem og Jord - For kommende Slægter

Ind i „Frikorps Danmark“

Vær med i Kampen for DANMARKS FREMTID

Ansvarsbevidste danske Mænd indbydes til offentligt Hvervemøde
Fredag d. 22. Maj Kl. 20 paa Kaarsgaards Hotel, Hinnerup

Denne Indbydelse giver gratis Adgang

Arrangør: Hvervekontoret for 44Ervillige

TRINITATISTRYKKERIE, KBH. 1924

Der var da nogle få harmløse medlemmer af DNSAP. En meget lille flok under ledelse af en lokal malermester. Disse partimedlemmer prøvede atblive flere. De udsendte også opråb (man havde det med at råbe op). Der blev holdt øvelser med geværattrapper på det smalle stykke mellem kroen og jernbanen. Adgang var forbudt på det strengeste for os børn, så bagerens Jørgen og jeg selv skulle naturligt nok hen for at lure. Om krigens hverdag som barn i Hinnerup kan jeg og andre berette meget mere og det er da sikkert også gjort.

Slutningen af krigen – den 4.maj 1945 om aftenen – fortjener et par ord. Det var en stor og forunderlig aften. Jeg sad på trappen ved hoveddøren ud til Banegårdsplads Så lød befrielsesbudskabet inde fra det nærliggende kontor, og i løbet af forbavsende kort tid sås tyske soldater råbende, gestikulerende og rivende hagekorssymboler af uniformer.

Det helt store øjeblik denne aften var dog, da en mor prøvede at forklare sine børn, at far snart kom uskadt hjem. Der kom nu en dejlig tid med besøg af engelske soldater, og selv børnene troede på evig fred..

Papirklip fra tysk soldat.

1945 Engelske soldater sammen med Eyvind Thomsen foran Banegårdsplads 5.

Til venstre William

Til højre O'Connor

Noter:

Danmark under den anden verdenskrig Bd. 2. Outze, Børge. Hasselblachs Forlag, København.